

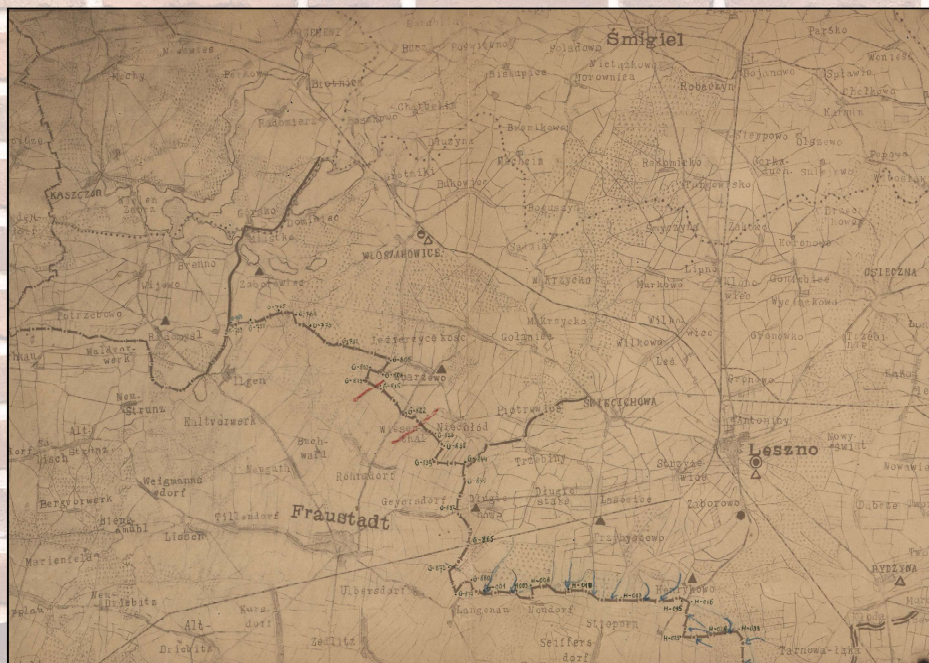
Mapa powiatu leszczyńskiego, lata 30. XX w.
[APL, Wydział Powiatowy w Lesznie, sygn. 397]

Leszno i Wschowa przez kilka stuleci były częścią tej samej jednostki administracyjnej – ziemi wschowskiej (powiatu wschowskiego). Dopiero w 1887 r. z dotychczasowego powiatu wschowskiego wydzielono odrębny powiat leszczyński. Na terenie południowo-zachodniej Wielkopolski były to najbardziej zniemczone powiaty, gdzie ludności polskiej było niewiele ponad 30 procent.

Gdy w 1918 r. odradzało się niepodległe państwo polskie, mieszkający tutaj Polacy podejmowali działania na rzecz powrotu tych ziem w granice Polski. Niestety, zgodnie z ustaleniami traktatu wersalskiego z czerwca 1919 r. zdecydowana większość powiatu wschowskiego pozostała w granicach Niemiec. Tylko niewielką jego część (obszar obecnych gmin Wijewo i Włoszakowice) przyznano Polsce i włączono do powiatu leszczyńskiego, który znalazł się w granicach odrodzonego państwa polskiego.

W ten sposób Wschowa (wówczas Fraustadt) i Leszno stały się miastami pogranicza polsko-niemieckiego. W kierunku na Leszno ostatnią miejscowością po stronie niemieckiej była Dębowa Łęka (Geyersdorf), a pierwszą po stronie polskiej wieś Długie Nowe.

Mapa z zaznaczonymi placówkami Straży Granicznej na terenie powiatu leszczyńskiego, lata 30. XX w.
[APL, Wydział Powiatowy w Lesznie, sygn. 397]

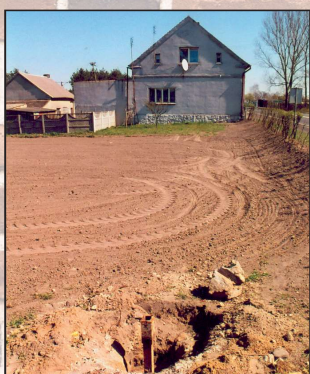
W powiecie leszczyńskim rozlokowano, z uwagi na jego przygraniczny charakter, posterunki Straży Celnej. W 1928 r. Straż Celna uległa rozwiązaniu, a zastąpiła ją Straż Graniczna. W Lesznie utworzono Inspektorat Straży Granicznej nr 11. Zgodnie ze strukturą z 1930 r. w jego skład wchodziły następujące komisariaty Straży Granicznej na terenie ówczesnego powiatu leszczyńskiego – komisariat Włoszakowice oraz komisariat Zaborowo. Każdy z nich miał kilka placówek. Niewielki fragment powiatu leszczyńskiego podlegał Inspektoratowi Straży Granicznej nr 10 w Opalenicy (w 1930 r. r. z siedzibą w Wolsztynie). Dotyczyło to komisariatu Kaszczor, który obejmował m.in. placówki: „Potrzebowo”, „Radomyśl” i „Wijewo”.

Funkcjonariusze polskiej służby celnej przed siedzibą w Długich Nowych, lata 20-te XX w.
[udostępnione przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Pracownię Terenową w Trzebinach]

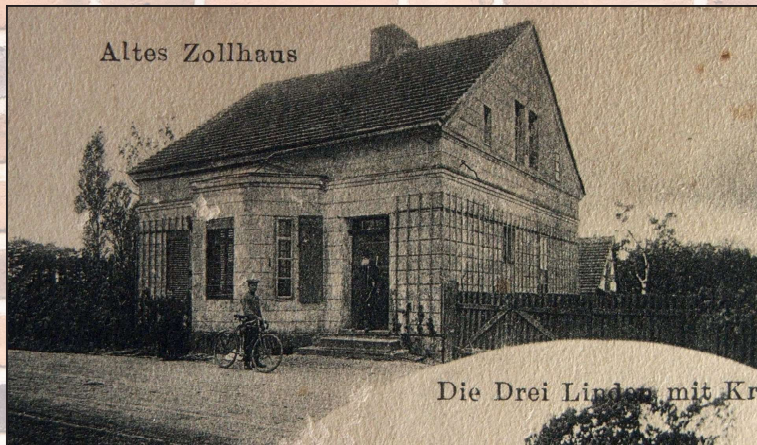
Długie Stare – dawny teren pogranicza polsko-niemieckiego, 2006 r.
[udostępnione przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Pracownię Terenową w Trzebinach]

Fragment szlabanu granicznego w pobliżu budynku straży celnej/granicznej w Długich Nowych, 2007 r.
[udostępnione przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Pracownię Terenową w Trzebinach]

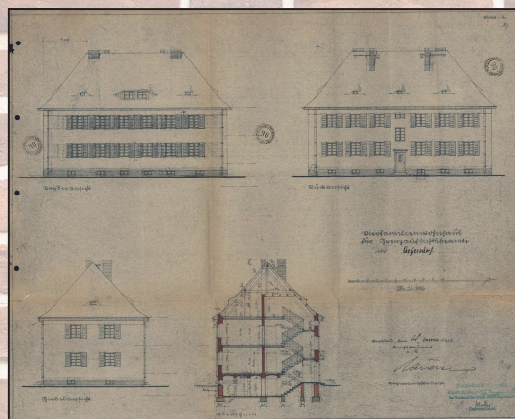
Plan sytuacyjny obiektów niemieckiego Urzędu Celnego w Dębowej Łące (Geyersdorf), 1938 r.
[APZG, Komisariat Obwodowy Wschodnia-Północ, sygn. 15]

Budynek służby celnej w Długich Nowych
[udostępnione przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Pracownię Terenową w Trzebinach]

Dawny budynek służby celnej/granicznej w Długich Nowych, 2019 r.
[foto, Aleksandra Heitzman]

Plany budynku niemieckiego Urzędu Celnego w Dębowej Łące (Geyersdorf), 1937 r. [APZG, Komisariat Obwodowy Wschodnia-Północ, sygn. 15]

Pogranicze polsko-niemieckie między Zbarzewem a Osową Sienią (niem. Röhrsdorf) , 2006 r.
[udostępione przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Pracownię Terenową w Trzebinach]

Zbarzewo-Zbarzyk – miejsce, gdzie w okresie międzywojennym stał polski posterunek straży celnej/granicznej, 2007 r.
[udostępione przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Pracownię Terenową w Trzebinach]

Zabezpieczenia po niemieckiej stronie granicy w okolicach Osowej Sieni (niem. Röhrsdorf), około 1939 r.
[Zob.: „Das Fraustädter Ländchen”, Nr 2, czerwiec 1997]

Budynek dawnej placówki polskiej straży celnej/granicznej w Henrykowie, 2006 r.
[udostępione przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Pracownię Terenową w Trzebinach]

Dawna granica polsko-niemiecka w okolicach Wincentowa (niem. Wiesenthal). Widoczna kaplica w Wincentowie, w okresie międzywojennym po niemieckiej stronie granicy, 2006 r.
[udostępione przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Pracownię Terenową w Trzebinach]

Budynek dawnej placówki straży granicznej w Zaborówcu (obecnie Ośrodek Rekreacyjny Archidiecezji Poznańskiej im. Świętej Urszuli Ledóchowskiej), 2007 r.
[udostępnione przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Pracownię Terenową w Trzebinach]

Strefa graniczna w Lginiu z siedzibą niemieckiej służby celnej, okres międzywojenny [udostępnione przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Pracownię Terenową w Trzebinach]

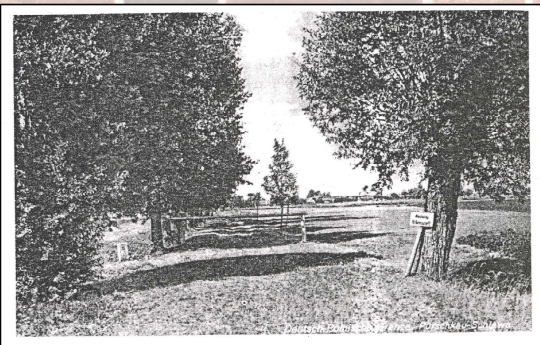
Budynek dawnego niemieckiego posterunku straży celnej w Lginiu, 2007 r.
[udostępnione przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Pracownię Terenową w Trzebinach]

Lgiń – granica polsko-niemiecka, okres międzywojenny
[udostępnione przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Pracownię Terenową w Trzebinach]

Lgiń – miejsce przebiegu granicy polsko-niemieckiej w okresie międzywojennym, 2007 r. [udostępnione przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Pracownię Terenową w Trzebinach]

Droga Potrzebowo-Przybyszów (niem. Pürschkau) przecinająca granicę polsko-niemiecką, okres międzywojenny
[udostępnione przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Pracownię Terenową w Trzebinach]

Droga Potrzebowo-Przybyszów przecinająca granicę polsko-niemiecką, 2005 r. [udostępnione przez Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Poznaniu Pracownię Terenową w Trzebinach]

Radomyśl – budynek dawnego posterunku polskiej straży celnej/granicznej, 2007 r. [udostępnione przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Pracownię Terenową w Trzebinach]

Funkcjonariusze Inspektoratu Straży Granicznej w Lesznie, 1934 r.
[ze zbiorów rodziny Mrozków]

Józef Zgliński, w latach 1922–1939 był strażnikiem Straży Celnej/później Straży Granicznej komisariatu w Zaborowie. Uczestniczył w kampanii wrześniowej 1939 r. i dostał się do niemieckiej niewoli. Przebywał w obozie jenieckim, skąd został zwolniony w listopadzie 1940 r. z uwagi na chorobę. Zaangażował się w działalność konspiracyjną. W 1944 r. został aresztowany, osadzony w obozie w Zabikowie, a później w obozie koncentracyjnym Gross Rossen. Szczęśliwie udało mu się przeżyć i wrócić do domu latem 1945 r. Zmarł w Lesznie 12 marca 1976 r. Zdjęcie pochodzi prawdopodobnie z około 1945 r.
[APL, Urząd Miasta Leszna; sygn. 2340]

Alojzy Mrozek (strażnik graniczny z posterunku Jabłonna) podczas szkolenia w Rawie Ruskiej, 1935 r. W czasie okupacji niemieckiej w Samodzielnym Plutonie AK Kaczkowo. W grudniu 1944 r. został aresztowany przez gestapo, zamordowany w obozie w Zabikowie.
[ze zbiorów rodziny Mrozków]

Funkcjonariusze Straży Granicznej – posterunek Radomyśl, okres międzywojenny
[udostępnione przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Pracownicę Terenową w Trzebinach]

Funkcjonariusze Straży Granicznej w Radomyślu, okres międzywojenny [udostępnione przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Pracownicę Terenową w Trzebinach]

Przejęcie graniczne w Radomyślu, okres międzywojenny
[udostępnione przez Narodowy Instytut Dziedzictwa Pracownicę Terenową w Trzebinach]

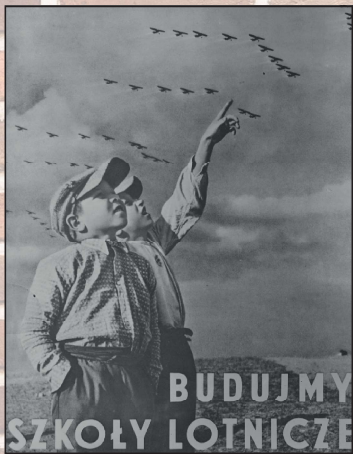

Nadkomisarz Franciszek Hałas dekoruje podoficerów Straży Granicznej w Inspektoracie w Lesznie, 1934 r.
[INAC, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum Ilustracji, sygn. 1-G-6499]

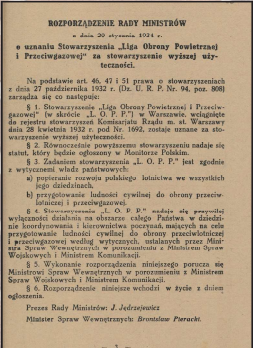
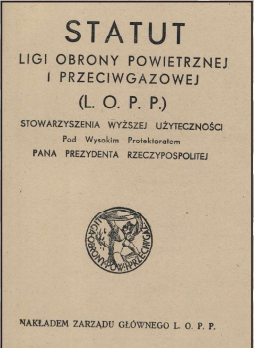
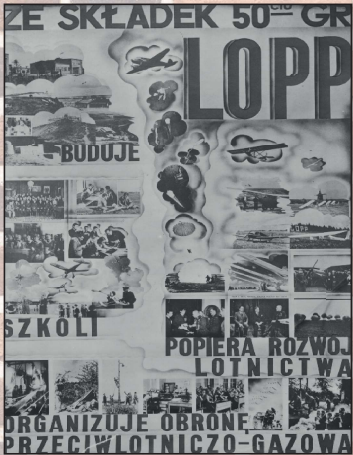

Członkowie Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej w Lesznie, sprzed 1939 r.
[APL, Zbiór fotografii, sygn. 148]

Plakat propagandowy Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej „Budujemy szkoły lotnicze”, okres międzywojenny [NAC, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum Ilustracji, sygn. 1-W-2666a-1]

Plakat propagandowy Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej „Ze składek 50 gr LOPP buduje, szkoli, popiera rozwój lotnictwa, organizuje obronę przeciwlotniczo-gazową”, okres międzywojenny [NAC, Koncern Ilustrowany Kurier Codzienny – Archiwum Ilustracji, sygn. 1-W-2666a-3]

Statut Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej (fragment), okres międzywojenny
[APL, Akta gminy Leszno, sygn. 152, s. 27 i 29]

Wizyta marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego w Lesznie na obchodach 20-lecia 17 Pułku Ułanów. Marszałek przed koszarami, 21 V 1939 r. [APL, Zbiór fotografii, sygn. 204]

Wizyta marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego w Lesznie na obchodach 20-lecia 17 Pułku Ułanów. Wręczenie nowego sztandaru dowódcy pułku płk. Ignacemu Kowalczewskiemu, 21 V 1939 r. [APL, Zbiór fotografii, sygn. 1048]

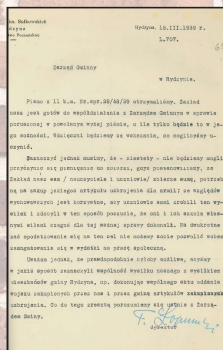
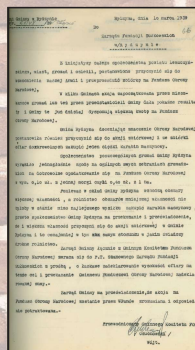

Wizyta marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego w Lesznie na obchodach 20-lecia 17 Pułku Ułanów. Przywitanie marszałka przez dzieci, 21 V 1939 r. [APL, Zbiór fotografii, sygn. 200]

Wizyta marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego w Lesznie na obchodach 20-lecia 17 Pułku Ułanów. Marszałek odbiera defiladę przed koszarami, 21 V 1939 r. [APL, Zbiór fotografii, sygn. 202]

Pismo wójta gminy Rydzyna do Fundacji Sułkowski w sprawie zbiórki na Fundusz Obrony Narodowej, Rydzyna, 10 III 1939 r. [APL, Akta gminy Rydzyna, sygn. 65, s. 66]

Pismo dyrektora rydzynskiego gimnazjum Tadeusza Łopuszańskiego w sprawie zbiórki na Fundusz Obrony Narodowej, Rydzyna, 15 III 1939 r. [APL, Akta gminy Rydzyna, sygn. 65, s. 69]

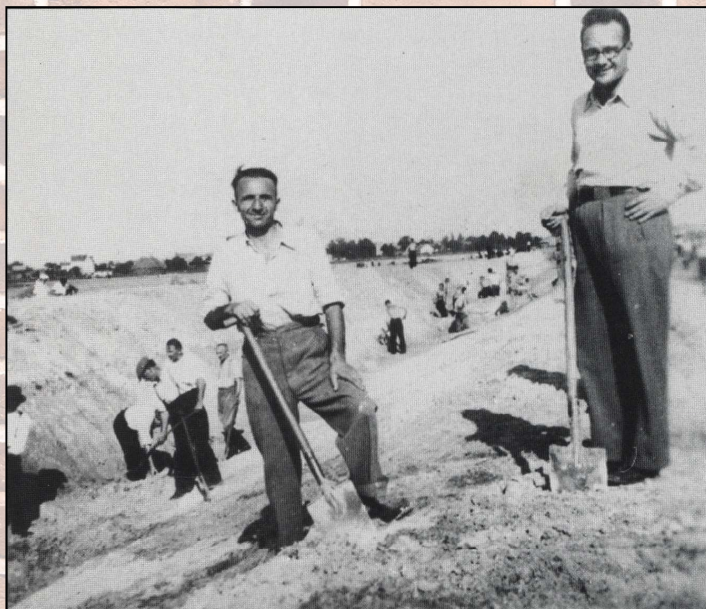

Marszałek Edward Rydz-Śmigły na plakacie propagandowym z 1937 r.
[strona internetowa]

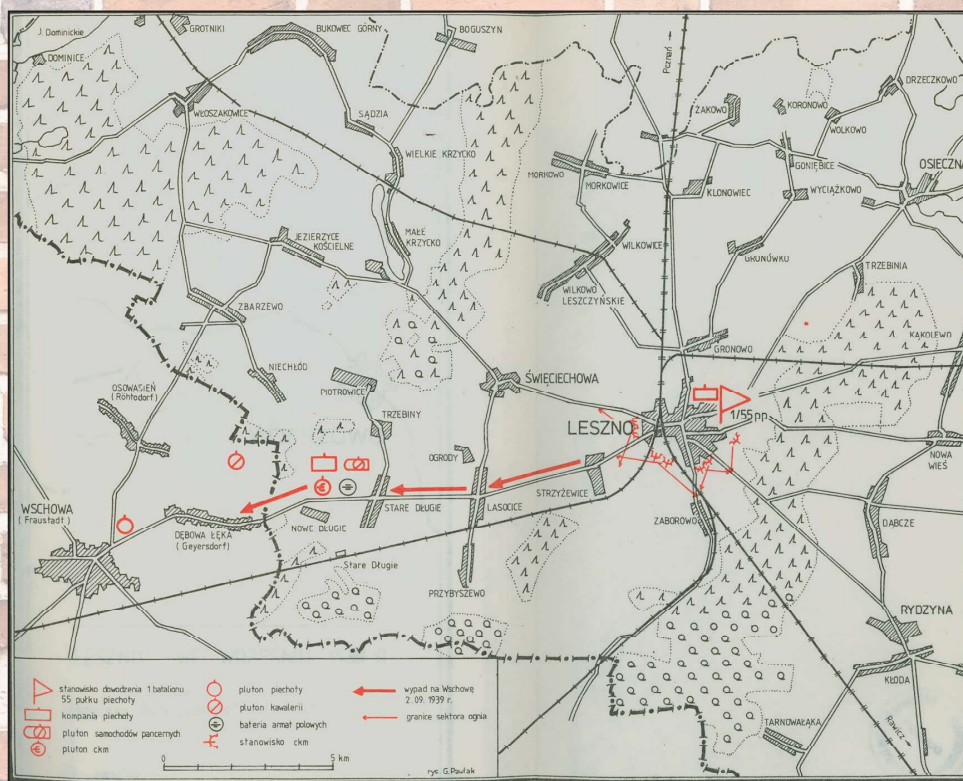
Plakaty propagandowe z 1939 r.
[strony internetowe]

Mieszkańcy Leszna podczas kopania rowów przeciwpancernych, koniec sierpnia 1939 r.
[Eugeniusz Śliwiński, Rok 1939 w południowo-zachodniej Wielkopolsce, Leszno 2009, s. 19]

Realizacja wypadu w kierunku granicy z Niemcami rozpoczęła się około godziny 16.00. Piechota artylerią dowodził ppor. Wiczerzyński, a czołgi poprowadził osobiście gen. Abraham. Piechota została podwieszona w rejon wsi Stare Długie. Stamtąd przygotowano się do ataku i przejścia granicy polsko-niemieckiej. Właściwe zdanie wypadowe zaczęto realizować około godziny 17.30. 1 pluton 2 kompanii pod dowództwem ppor. Stanisława Rybzyńskiego zaatakował przejście graniczne, a 2 pluton (dowodzony przez ppor. Władysława Konwinskię) opanował niemiecki urząd celny, gdzie zdobył broń i amunicję. To tutaj stoczono krótką walkę z niemieckim patrolom motocyklowym. 3 pluton ppor. Stefana Perkiewicza prowadził natomiast natarcie po linii Stare Długie – Geyrsdorf. Około godziny 18.00 polskie wojsko zajęło Dębowa Łęka, którą w pośpiechu opuścili mieszkańcy. Płonący zabudowania i stogi. Kilku Niemców, zarówno wojskowych i cywili, zostało rannych. Do zdobycia wsi przyjechał ppor. Wiczerzyński i jego adiutant kpt. Józef Zielenka. Podciągnięto tutaj także polską artylerię i zorganizowano punkt obserwacyjny na strychu miejscowej szkoły. Na rozkaz gen. Romana Abrahama kpt. Ludwik Sniłko ostrzelał z armat Wschowy. W kierunku miasta wystrzelono ogółem 36 pocisków. Wywołało to duże zamieszanie. Władze Wschowy zastanawiały się nawet nad ewakuacją ludności cywilnej do Głogowa. Czołwaka polskiego wypadu, czyli 3 pluton ppor. Stefana Perkiewicza dotarła aż do rogatki miasta.

Wypad pod Wschową w dniu 2 września 1939 r. [Piotr Bauer, Eugeniusz Śliwiński, Batalion Obrony Narodowej „Leszno”, Leszno 1992]

Pułkownik Władysław Wicierzyński (od 1935 r. dowódca 55 Poznańskiego Pułku Piechoty), lata 30. XX w. [APL, Związek Bojowników o Wolność i Demokrację w Lesznie, sygn. 11854]

Generalbrygady dr Roman Abraham, we wrześniu 1939 r. dowódca Wielkopolskiej Brygady Kawalerii [Eugeniusz Śliwiński, Rok 1939 w południowo-zachodniej Wielkopolsce, Leszno, 2009]

Edmund Lesisz (1906-1943), zawodowy oficer Wojska Polskiego, był absolwentem Szkoły Podchorążych Piechoty. W sierpniu 1930 r. otrzymał awans na podporucznika, w 1932 r. awansowany na porucznika, a 19 marca 1938 r. na stopień kapitana. Przed wybuchem II wojny światowej oraz w trakcie kampanii wrześniowej 1939 r. służył w 55 Poznańskim Pułku Piechoty w Lesznie. Był dowódcą 2 kompanii I batalionu. To jego kompania otrzymała zadanie przeprowadzenia 2 września 1939 r. wypadu pod Wschowę. Wraz z pułkiem brał udział w walkach nad Bzurą. Dostał się do niewoli niemieckiej i został osadzony w Oflagu VII A w Murnau. Jesienią 1941 r. został wspólnie z mjr. Janem Dymowskim (dowódcą I batalionu 55 Poznańskiego Pułku Piechoty) aresztowany i wywieziony do więzienia w Łodzi. Był poddany brutalnemu śledztwu związanemu z udziałem w zwalczaniu niemieckiej dywersji na początku września 1939 r. W liście do matki wyrażał jednak nadzieję na pomyślne dla niego zakończenie sprawy i powrót do oflagu. Niestety, w styczniu 1943 r. został prawdopodobnie zamordowany, rodzinę w jednym z oficjalnych pism powiadomiono, że popełnił samobójstwo. W czasie drugiej wojny światowej zginęło także dwóch braci kpt. Edmunda Lesisza – por. saperów Edward Lesisz został zamordowany w Katyniu, a lekarz Feliks Lesisz (por. rezerwy) został zamordowany przez NKWD w Charkowie.

Władysław Konwiński (1914-1992) był nauczycielem, w 1934 r. ukończył Seminarium Nauczycielskie w Lesznie. W okresie międzywojennym uczył w Lesznie, a potem na kresach wschodnich Polski w Puziczach i w Morszczynowicach (obecne tereny Białorusi). W sierpniu 1939 r. został zmobilizowany do 55 Poznańskiego Pułku Piechoty, z którym przeszedł kampanię wrześniową. 20 września 1939 r. dostał się do niewoli niemieckiej. Przebywał w różnych obozach jenieckich, m.in. w Murnau. Po wyzwoleniu obozu w kwietniu 1945 r. został skierowany do II Korpusu we Włoszech, z którym później wyjechał do Anglii. Do Polski powrócił w maju 1947 r. i osiedlił się w Lesznie, gdzie podjął pracę nauczyciela w Technikum Ekonomicznym.

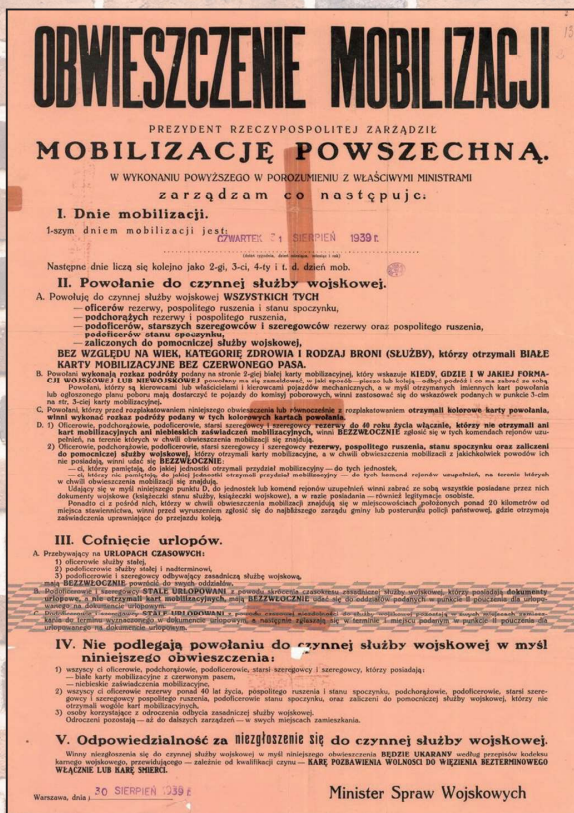
Stefan Perkiewicz (1916-1997) w 1939 r. ukończył Szkołę Podchorążych Piechoty w Komorowie i otrzymał przydział do 55 Poznańskiego Pułku Piechoty w Lesznie. Został dowódcą trzeciego plutonu II kompanii, którą dowodził kpt. Edmund Lesisz. Brał udział w wypadzie pod Wschowę 2 września 1939 r., przeszedł z pułkiem kampanię wrześniową, dotarł do Warszawy. Dostał się do niemieckiej niewoli i do 1941 r. przebywał w obozie jenieckim. W 1941 r. uciekł, ale został przez Niemców schwyty i skierowany na przymusowe roboty. Do kraju powrócił w 1946 r. Początkowo pracował w Starostwie Powiatowym w Wałbrzychu, a w 1949 r. przeniósł się do Leszna. Pracował w spółdzielni „Samopomocy Chłopskiej”, początkowo w Świąciechowie, a później w Lesznie.

Zniszczenia w Dębowej Łęce po zajęciu wsi przez wojsko polskie 2 września 1939 r. [Zob.: „Das Fraustädter Ländchen”, Nr 2, czerwiec 1997]

Lp. porządkowa		Nazwisko		Stanowisko		Data		Lp. porządkowa		Nazwisko		Stanowisko		Data	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
66	1	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	67	2	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
68	3	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	69	4	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
70	5	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	71	6	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
72	7	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	73	8	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
74	9	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	75	10	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
76	11	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	77	12	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
78	13	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	79	14	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
80	15	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	81	16	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
82	17	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	83	18	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
84	19	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	85	20	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
86	21	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	87	22	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
88	23	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	89	24	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
90	25	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	91	26	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
92	27	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	93	28	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
94	29	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	95	30	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
96	31	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	97	32	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
98	33	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	99	34	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
100	35	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	101	36	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
102	37	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	103	38	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
104	39	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	105	40	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
106	41	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	107	42	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
108	43	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	109	44	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
110	45	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	111	46	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
112	47	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	113	48	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
114	49	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	115	50	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
116	51	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	117	52	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
118	53	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	119	54	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
120	55	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	121	56	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
122	57	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	123	58	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
124	59	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	125	60	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
126	61	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	127	62	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
128	63	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	129	64	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
130	65	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	131	66	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
132	67	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	133	68	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
134	69	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	135	70	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
136	71	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	137	72	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
138	73	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	139	74	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
140	75	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	141	76	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
142	77	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	143	78	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
144	79	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	145	80	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
146	81	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	147	82	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
148	83	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	149	84	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
150	85	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	151	86	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
152	87	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	153	88	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
154	89	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	155	90	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
156	91	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	157	92	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
158	93	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	159	94	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
160	95	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	161	96	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
162	97	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	163	98	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
164	99	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	165	100	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
166	101	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	167	102	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
168	103	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	169	104	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
170	105	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	171	106	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
172	107	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	173	108	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
174	109	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	175	110	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
176	111	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	177	112	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
178	113	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	179	114	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
180	115	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	181	116	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
182	117	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	183	118	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
184	119	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	185	120	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
186	121	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	187	122	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
188	123	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	189	124	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
190	125	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	191	126	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
192	127	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	193	128	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39
194	129	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39	195	130	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	Por. Lesisz Edmund	29.09.39	29.09.39

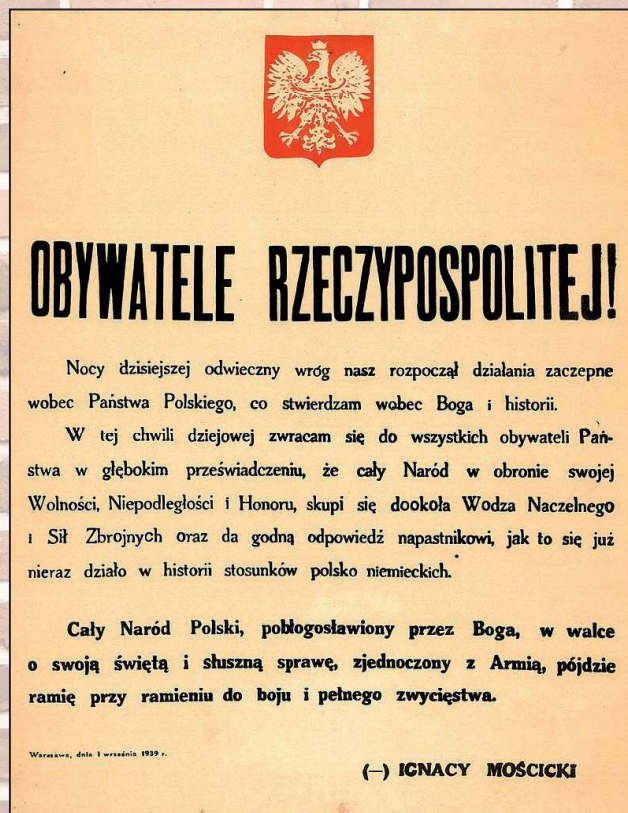

Obwieszczenie o mobilizacji, 30 sierpnia 1939 r. [strona internetowa]

Plakat „Do broni” zaprojektowany przez Adama Siemaszko, 1939 r. [strona internetowa]

Obwieszczenie o mobilizacji, 30 sierpnia 1939 r. [strona internetowa]

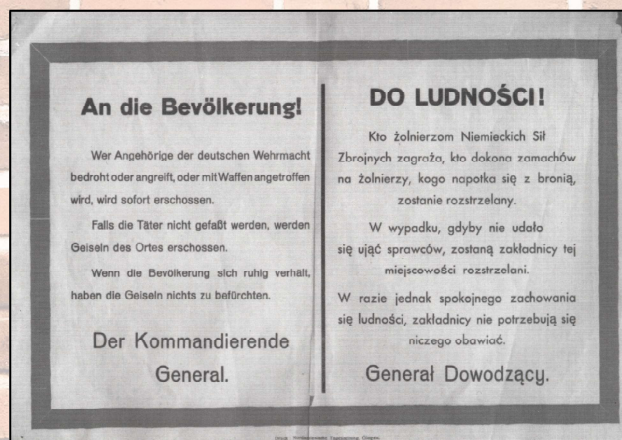

Plakat „Wara” rozklejany na murach w pierwszych dniach września 1939 r. [strona internetowa]

Wkroczenie oddziałów niemieckich do Leszna 4 września 1939 r.
[zbiory Muzeum Okręgowego w Lesznie]

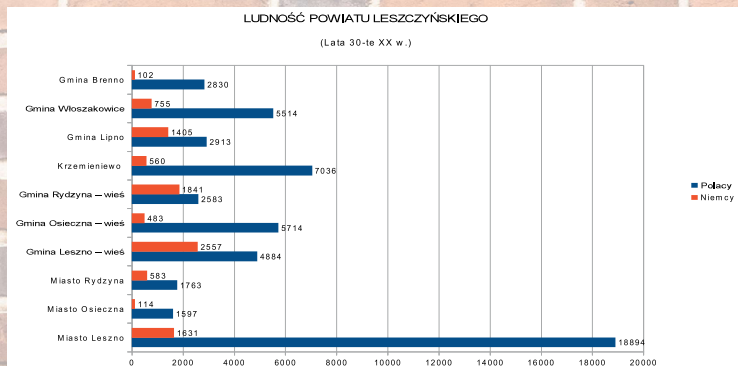
Obwieszczenie majora Lindnera - niemieckiego komendanta Leszna z dnia 8 września 1939 r.
[zbiory Muzeum Okręgowego w Lesznie]

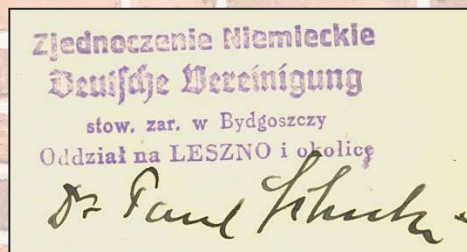
Egzekucja 20 Polaków w Lesznie przeprowadzona przez Niemców w dniu 21 października 1939 r. [APL, Związek Bojowników o Wolność i Demokrację w Lesznie, sygn. 11853]

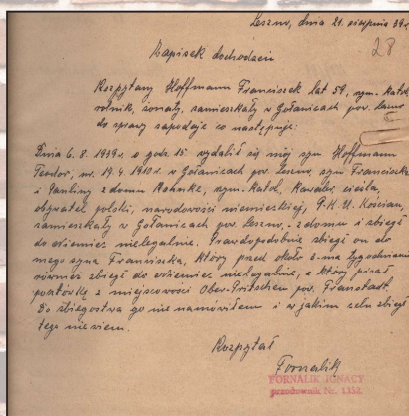
Ciekawych informacji o mniejszości niemieckiej w powiecie leszczyńskim w drugiej połowie lat 30-tych XX w. dostarcza zachowana w aktach Starostwa Powiatowego w Lesznie Powiatowa Księga Narodowościowa. Nieestety nie ma dat, ale zawarte w niej informacje pozwalają przyjąć, że dane pochodzą już z okresu po objęciu w Niemczech władzy przez Adolfa Hitlera. Na terenie powiatu mieszkało 63 967 osób, z tego: 53 728 Polaków (83,97 %) oraz 10 041 Niemców (15,72 %). W mieście Lesznie liczba niemieckich mieszkańców wynosiła 1 631 (co stanowiło 7,87 % ogółu), w Osiecznej mieszkało 114 osób narodowości niemieckiej (7 % ogółu), a w Rydzynie 583 (stanowiło to aż 25 % wszystkich mieszkańców). Na terenie gminy wiejskiej Leszno (2 557 Niemców, co stanowiło 34,33 % ogółu ludności) największy procentowy udział ludności niemieckiej był w miejscowościach: Niechlód (53,11 %), Długie Nowe (48,41 %), Świeciechowa (48,09 %), Lasocice (47,67 %) oraz Piotrowice (42,16 %). W gminie Osieczna było 493 Niemców (7,94 % ogółu), w gminie Rydzyna 1841 (stanowiło to aż 41,59 % ludności), w gminie Lipno 1 405 (32,5 %), w gminie Włoszakowice ludność niemiecka stanowiła 12,04 % ogółu mieszkańców (755 osób), a najmniejszy procentowo udział niemieckiej ludności wśród mieszkańców był w gminie Brenno (102 osoby; 3,47 % ogółu). O wpływy polityczne wśród miejscowych Niemców zabiegały dwie partie - Deutsche Vereinigung i Jungdeutsche Partei in Polen.

Od marca 1939 r. Abwehra (niemiecki wywiad i kontrwywiad wojskowy) rozpoczęła tworzenie na terenie Polski grup bojowych (Kampf-Organisation, KO) i grup sabotażowych (Sabotage-Organisation, SO). Werbowano do nich miejscowych Niemców, którzy świetnie znali polskie realia, najczęściej także język i mogli być przydatni w czasie działań zbrojnych. Wrocławska Abwehra utworzyła takie grupy również w województwie poznańskim. Według danych z czerwca 1939 r. liczyły one tutaj 2077 osób z 49 miejscowości.

Dotyczyło to także przygranicznego powiatu leszczyńskiego. Niemcy interesowali się sytuacją w Lesznie, chociażby z powodu rozlokowania tutaj dwóch pułków – 55 Poznańskiego Pułku Piechoty i 17 Pułku Ułanów. Latem 1939 r. w Lesznie działała grupa agenturalna pod przywództwem Arthura Krämera (liczyła 40 osób), a w pobliskim Gronówku grupa Kurta Schlechta (10 osób).

Wspomniany Arthur Krämer urodził się w 1909 r. w Sucharzewie (pow. Mogiła). W 1933 r. przeniósł się do Leszna. Wstąpił do Jungdeutsche Partei in Polen, a w maju 1939 r. został jej przywódcą w Lesznie. Był jednocześnie agentem Abwehry i kierował utworzoną grupą sabotażową. 20 sierpnia 1939 r. uciekł do Wschowy, a w nocy z 31 sierpnia na 1 września 1939 r. kierował wysłaną ze Wschowy grupą dywersantów, którzy mieli wesprzeć antypolskie działania Niemców w Świeciechowie i w Lesznie. Akcja się nie udała i grupa cofnęła się do Wschowy, a sam Krämer został ranny. Do Leszna powrócił pod koniec września lub w pierwszych dniach października 1939 r. Uczestniczył w obradach sądu doraźnego, który 21 października 1939 r. skazał 20 Polaków na śmierć, a wyrok wykonano natychmiast. Został właścicielem Fabryki Pomp. W 1942 r. Krämera powołano do wojska. Po 1945 r. zamieszkał w Halle, gdzie założył przedsiębiorstwo przewozowe. W grudniu 1949 r. został aresztowany i oskarżony o udział w egzekucji trzech robotników żydowskich oraz o wykorzystanie polskich robotników przymusowych. 24 sierpnia 1951 r. został przekazany Polsce. Przesłuchiowano go w Prokuraturze Wojewódzkiej w Poznaniu, a przesłuchania prowadził podprokurator Jan Kowalski. Krämer nie przyznawał się do stawianych mu zarzutów i zaprzeczał, że brał udział w działalności dywersyjnej w 1939 r. Prokuratura nie dysponowała wówczas konkretnymi dowodami. Ostatecznie w 1952 r. został skazany na pięć lat więzienia, a po odsiedzeniu wyroku wyjechał do Republiki Federalnej Niemiec. (Zob.: J. Zielonka, W cieniu swastyki, Leszno 2004, s. 51–71).

W 1939 r. coraz powszechniejsze stały się ucieczki młodzieży niemieckiej do Rzeszy, przede wszystkim w obawie przed nagłym poborem do wojska polskiego. Od stycznia do czerwca 1939 r. zbiegło z województwa poznańskiego według obliczeń Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu 2 628 osób (Wydział Narodowościowy MSW podawał liczbę 2413, natomiast Straż Graniczna 2420 osób). Z danych Urzędu Wojewódzkiego wynika, że z powiatu leszczyńskiego w tym czasie zbiegło do Niemiec 189 mieszkańców. Nielegalnymi akcjami przerzutowymi do Niemiec kierowali na terenie powiatu leszczyńskiego m.in. działacze JDP Gustaw Harlos z Leszna i Friedrich Stückmann ze Świeciechowy, niemieccy nauczyciele.

Zbiegłych na teren III Rzeszy Niemców pozbawiano obywatelstwa polskiego. Na mocy rozporządzeń wojewody poznańskiego z 5, 12, 19 i 26 sierpnia 1939 r. dotyczyło to ogółem 1 364 Niemców, którzy w okresie od stycznia do sierpnia uciekli do Niemiec. Aż 109 decyzji podjęto w stosunku do Niemców z powiatu leszczyńskiego. W aktach gminy Leszno (sygn. 147, s. 28) znajduje się chociażby raport policyjny z dnia 21 sierpnia 1939 r. w sprawie ucieczki braci Teodora i Franciszka Hoffmannów z Gołanin, którzy zbiegli do Przyczyny Górnej w powiecie wschowskim (wówczas Ober Pritschen, Kreis Fraustadt).

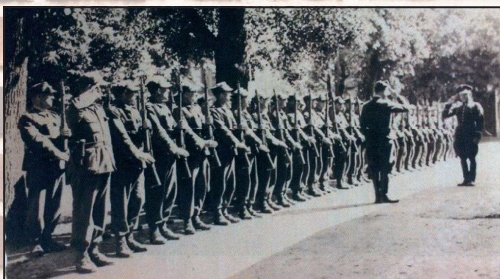

Defilada żołnierzy 55 Poznańskiego Pułku Piechoty na rynku w Lesznie, 1939 r.
[ze zbiorów Krzysztofa Handke]

Batalion Obrony Narodowej „Leszno” - pluton kolarzy, około 1939 r.
[Piotr Bauer, Eugeniusz Śliwiński, Batalion Obrony Narodowej „Leszno” 1939 Rok, Leszno 1992]

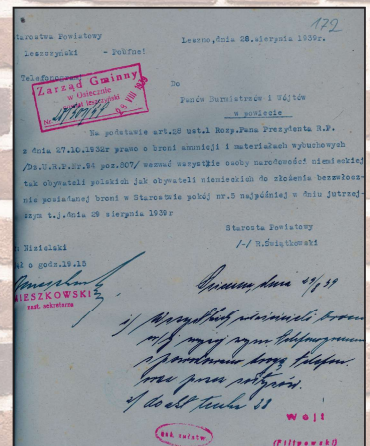
Pluton wzmocnienia komisariatu Straży Granicznej „Zaborowo”, 1939 r.
[udostępnione przez Jarosława Wawrzyńskiego]

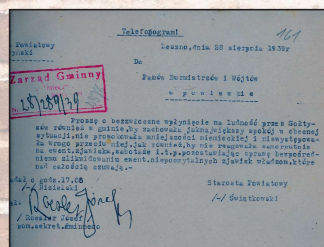
Kpt. Franciszek Galica – oficer 55 Poznańskiego Pułku Piechoty, w 1939 r. dowódca Batalionu Obrony Narodowej „Leszno”, lata 30. XX w.
[APL, Marek Kędziński- spuszczina, sygn. 6]

Koszary 17 Pułku Ułanów w Lesznie, lata 30. XX w., fot. Tadeusz Semrau [APL, Marek Kędziński- spuszczina, sygn. 6]

Telefogram starosty leszczyńskiego do burmistrzów i wójtów w powiecie w sprawie odebrania broni będącej w posiadaniu ludności niemieckiej, 28 VIII 1939 r.
[APL, Akta gminy Osieczna, sygn. 207]

Telefogram starosty leszczyńskiego do burmistrzów i wójtów w powiecie w sprawie unikania prowokacji ze strony mniejszości niemieckiej, 28 VIII 1939 r.
[APL, Akta gminy Osieczna, sygn. 207]

